

IDŐKÖZI JELENTÉS 2014. március 5-18.

I. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

- 2014. április 6-án hozzávetőlegesen 8 millió választópolgár választ országgyűlési képviselőket a következő négyéves időtartamra. A vegyes választási rendszer módosításai révén megszűnt a második forduló, megváltozott a képviselői helyek elosztásának módja, valamint 386-ról 199-re csökkent az országgyűlési képviselők száma.
- A Fidesz – Magyar Polgári Szövetség és a Kereszténydemokrata Néppárt alkotta kormánykoalíció kétharmados többséggel rendelkezik a Parlamentben a 2010. évi országgyűlési választások óta. Számos jogszabályt, többek között új Alaptörvényt és választási szabályzást fogadtak el társadalmi egyeztetés, illetve az ellenzék bevonásával folytatott párbeszéd nélkül. Az új választókerületek orvosolják a szavazatok korábbi egyenlőtlen eloszlását, azonban aggodalmak merültek fel az új elosztás mögött húzódó esetleges politikai szándék kapcsán.
- A választási szervek, amelyek három különböző szinten elhelyezkedő választási bizottságokból és az azokat támogató választási irodákból állnak, eddig valamennyi jogi határidőt teljesítettek. Az apparátus valamennyi érdekelt fél általános bizalmát élvezzi, azonban az EBESZ/ODIHR által megkérdezett számos szakértő aggodalmának adott hangot a Nemzeti Választási Bizottság állandó tagjainak pártpolitikai elköteleződése miatt.
- Az állampolgárságról szóló törvény 2010. évi módosítása óta hozzávetőlegesen 550 000 külföldön élő magyar kapott magyar állampolgárságot. Az EBESZ/ODIHR által megkérdezett szakértők komoly aggodalmainak adtak hangot a Magyarországon lakóhellyel rendelkező, illetve nem rendelkező határon túli szavazókra vonatkozó eltérő szavazási eljárások, valamint a postai úton történő szavazás biztonságossága kapcsán.
- A jelöltek egyidejűleg indulhatnak egyéni választókerületekben és szerepelhetnek országos listán. A rendőrség néhány esetben vizsgálatot folytat olyan feltételezések alapján, amelyek szerint az egyes egyéni választókerületekben a kisebb pártok egymás között adták-vették az aláírásgyűjtő íveiket. A választási bizottságok 1 559 egyéni választókerületi jelöltet, köztük 395 női jelöltet vettek nyilvántartásba. A 18 országos listán összesen 1 610 jelölt, köztük 379 nő szerepel.
- A nemzetiségi névjegyzékben regisztrált választópolgárok az adott nemzetiségi önkormányzat által állított listán szereplő jelöltekre szavazhatnak. Mind a 13 nemzetiségi önkormányzat állított listát, amelyeken a 99 jelöltből 42 nő. Egyes roma vezetők a nemzetiségi választóként való regisztráció ellen kampányoltak és saját országos listát állítottak.
- A kampány február 15-én kezdődött és március eleje óta egyre intenzívebb. Az ellenzék szerint a Fidesz egyenlőtlen feltételeket teremtett a kormányt népszerűsítő hirdetések közzététele révén. A hatályos jogszabályok *de facto* ellehetetlenítették a kampányhirdetések megjelentetését a kereskedelmi televíziós csatornákon.

- Formálisan számos elektronikus és nyomtatott médiafelület hivatott biztosítani a média sokszínűségét. Médiaszakértők azonban komoly aggodalmakról számoltak be az EBESZ/ODIHR misszió képviselői számára a közszolgálati televízió, azaz a Magyar Televízió, a közmédiában megjelenő valamennyi híryanag hivatalos forrása, a Magyar Távirati Iroda, valamint a Médiatanács, a médiával kapcsolatos jogszabályok új felügyeleti hatósága függetlenségének, továbbá a hírműsorok pluralizmusának hiánya miatt, mivel a legnagyobb kereskedelmi csatornák a kormánypártokhoz köthetőek vagy szórakoztató jellegű műsorokat sugároznak.
- A mai napig több száz panasz érkezett a választási bizottságokhoz és bíróságokhoz. Túlnyomó többségüket formai okokra hivatkozással elutasították.

II. BEVEZETŐ

A Külügyminisztérium meghívására és a január 20-23-i igényfelmérő misszió ajánlásai alapján az EBESZ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (EBESZ/ODIHR) március 5-én korlátozott választási megfigyelő missziót (a továbbiakban: misszió) küldött Magyarországra¹. A Dame Audrey Glover nagykövet vezette misszió 12 budapesti székhelyű szakértőből, és az ország különböző területeire kiküldött további 10 hosszú távú megfigyelőből áll. A misszió tagjai 17 EBESZ-tagállamot képviselnek. Az ODIHR módszertanának megfelelően a misszió nem végez szisztematikus és átfogó megfigyelést a választások napján zajló tevékenységek kapcsán. A misszió tagjai azonban számos szavazóhelyiséget felkeresnek majd a szavazási napon a választási eljárás nyomon követése céljából.

III. ELŐZMÉNYEK

1990 óta hetedik alkalommal kerül megrendezésre országgyűlési választás, amelyen az EBESZ/ODIHR immár negyedszerre folytat megfigyelést. A 2010. áprilisi országgyűlési választások során a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség (Fidesz) és a Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) kétharmados többséget szerzett. A kormánykoalíció kulcsfontosságú törvényeket fogadott el, többek között Magyarország Alaptörvényét (az Alkotmányt) és újraszabályozta a választási rendszert. E jogszabályokat többségében nyilvános egyeztetés, illetve az ellenzék érdemi bevonásával folytatott párbeszéd nélkül, egyéni képviselői indítványok alapján fogadták el és módosították. Az eljárás megkerülte a társadalmi egyeztetést a törvényelőkészítő folyamatokban, holott a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételről szóló törvény is előírja, hogy a kormány által benyújtott törvényjavaslatok nem mellőzhetik ezt. Mind az Európai Parlament, mind az Európa Tanács erősen kritizálta ezt az eljárást, csakúgy mint az elfogadást követően az Alkotmány és egyéb törvények többszörös módosításának gyakorlatát, továbbá az Alkotmánybíróság egyes határozatainak felülbírálását célzó alkotmánymódosításokat.²

IV. A KÖZJOGI KERETEK ÉS A VÁLASZTÁSI RENDSZER

A választások menetét elsősorban az Alaptörvény, az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvény és a választási eljárásról szóló törvény szabályozza. Az Alaptörvény 2012. január 1-jén

---

¹ Az EBESZ/ODIHR Magyarországról szóló korábbi jelentései megtalálhatóak az alábbi honlapon: <http://www.osce.org/odihr/elections/hungary>.

² Az Európai Parlament határozata megtekinthető az alábbi honlapon: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2013-3154>. Lásd még a monitoring eljárás megindítására irányuló kérelmet Magyarországra vonatkozóan amely az alábbi linken olvasható: http://www.assembly.coe.int/Communication/amondoc08_2013.pdf.

lépett hatályba és öt alkalommal módosították, utoljára 2013 szeptemberében. Az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvényt 2011 decemberében fogadták el, négy alkalommal módosították, utoljára 2013 júliusában.³ Az egyik legfontosabb módosítás a külföldön élő, magyarországi állandó lakcímmel nem rendelkező állampolgárok szavazati jogának bevezetése volt, akik csak a választások arányos részében vehetnek részt. A választási eljárásról szóló törvényt 2012 októberében fogadták el, három alkalommal módosították, utoljára 2013 decemberében. A valamennyi állampolgárra vonatkozó aktív választói regisztrációt alkotmányellenesnek találták és hatályon kívül helyezték.

Az Alaptörvény szerint valamennyi 18. életévét betöltő állampolgár választhat és választható. A szavazati jog büntetőeljárásban korlátozható bírósági ítéletben, vagy korlátozott cselekvőképességgel rendelkező egyén esetében szintén bírósági döntéssel. A nők politikai életben való részvételi arányának növelését célzó jogi előírás nem létezik.

Az állampolgársági törvény 2010. évi módosítása lehetővé teszi, hogy olyan személy leszármazottja, aki 1920 előtt magyar állampolgár volt és magyar nyelvtudását igazolja, kérelmezheti a magyar állampolgárságot. Eddig hozzávetőlegesen 550 000, a szomszédos országokban élő személy élt ezzel a lehetőséggel.

Az Országgyűlést négy évre választják. Az országgyűlési képviselők választásáról szóló új törvény megőrizte a vegyes választási rendszert, azonban eltörölte a második forduló lehetőségét, módosította a képviselői helyek elosztásának módját, valamint 386-ról 199-re csökkentette az országgyűlési képviselők számát. 106 képviselőt egyéni választókerületben, többségi elvű választás alapján választanak. A fennmaradó 93 képviselői helyet az országos arányos választási rendszer alapján osztják szét az országos összesítésben 5%-os küszöböt elérő pártok jelöltjei között (illetve, amennyiben két párt állít közös listát, ez az arány 10%, több mint két párt közös listája esetén 15%). A mandátumot nem nyert jelöltekre leadott szavazatokat a nemzeti listákra leadottakhoz adják hozzá. Ugyanez érvényes a győztesre leadott szavazatok azon részével, ami a mandátum elnyeréséhez szükséges 50 százalék plusz egy szavazaton felül érkezett a jelöltre. Az 5%-os bejutási küszöb nem vonatkozik a nemzetiségi listákra.⁴

A választási törvény módosításait követően 2013 júliusában alakították ki az új választókerületeket. Ezek módosítására csak kétharmados parlamenti többséggel lehetséges. A választókerületek megváltoztatása az egyes választókerületekben lévő szavazók száma közötti, korábban tapasztalható egyenlőtlenséget számolja fel, eztán az országos átlagtól eltérés nem lehet 15%-nál nagyobb.⁵ A választói névjegyzék alapján öt választókerületben nem érvényesül ez az elv.⁶ A választókerületek módosításával kapcsolatban az EBESZ/ODIHR által megkérdezett szakértők kritikát fogalmaztak

³ A Velencei Bizottság Választási Kódexének 2.2 bekezdése szerint a választási törvény alapvető ismérvei, különös tekintettel a választási bizottságok tagjaira és a szavazókerületek határaitra, a választásokat megelőző egy évben nem módosíthatóak, lásd [http://www.venice.coe.int/docs/2002/CDL-AD\(2002\)023rev-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2002/CDL-AD(2002)023rev-e.pdf). Lásd még az EBESZ résztvevő államainak meglévő kötelezettségvállalásai 3.2 bekezdését: <http://www.osce.org/odihr/elections/13957>.

⁴ A mandátumhoz nem jutott nemzetiségi listák szavazati joggal nem rendelkező nemzetiségi szószólót küldhetnek az Országgyűlésbe.

⁵ A Velencei Bizottság választási magatartási kódexének 2.2 bekezdése előírja, hogy "a szabványtól való eltérés nem lehet több mint 10%, és semmiképp nem haladhatja meg a 15%-ot, kivéve különleges körülmények esetén". A jogszabály előírja továbbá, hogy a választókerületeknek összefüggő területet kell alkotniuk", a választókerületek közül azonban legalább egy, a szegedi 1. számú választókerület három különálló részből áll.

⁶ A legnagyobb eltérés Pest megye 5. számú választókerületében figyelhető meg, azt követi Somogy megye 2., valamint Tolna megye 1., 2. és 3. számú választókerülete.

meg az átláthatóság, a függetlenség és a konzultáció hiánya miatt, valamint amiatt, hogy az a kormánypártok érdekeit szolgálja.

V. A VÁLASZTÁSI SZERVEK

A választások lebonyolításáért egy háromszintű választási apparátus felelős: a Nemzeti Választási Bizottság (NVB), 106 országgyűlési egyéni választókerületi választási bizottság (OEVB) és 10 386 szavazatszámú bizottság (SZSZB). Valamennyi bizottság független szerv. Ezzel párhuzamosan a titkársági feladatokat választási irodák látják el a bizottságok számára: a Nemzeti Választási Iroda (NVI), 97 egyéni választókerületi választási iroda és 1 297 helyi választási iroda. A külföldön történő szavazáshoz 97 szavazatszámú bizottság állt fel a diplomáciai képviseleteken.

Az NVB állandó szerv, amelynek hét állandó tagját kilenc évre választja az országgyűlés az elnök javaslata alapján.⁷ Az NVB két tagja nő, beleértve a Bizottság elnökhelyettesét is. A választásokon induló 18 nyilvántartásba vett és országos listát állító párt egy-egy tagot jelölhet az NVB-be. A listát állító 13 nemzetiség mindegyike szintén jelölhet egy-egy bizottsági tagot, akik azonban csak a nemzetiségi kérdésekben szavazhatnak. Az NVI független államigazgatási szerv, amelynek feladata a választások előkészítése és lebonyolítása. Az Iroda elnökét a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki kilenc éves időtartamra. A jelenlegi elnök nő.

Az OEVB-k és az SZSZB-k három tagból állnak, akiket az OEVB-k, illetve a HVI-k elnökének javaslata alapján a helyi önkormányzatok szavaznak meg. Ezenfelül, a választókerületek valamennyi jelöltje jogosult egy tagot az adott OEVB-be, valamint két tagot az adott SZSZB-be jelölni. Az OEVB-k befejezték a jelöltek nyilvántartásba vételét az egyéni választókerületekben, és jelenleg a hatáskörükbe tartozó panaszokat és fellebbezéseket vizsgálják. Az SZSZB-eket március 17-ig kellett felállítani. Egyes tagok azzal kapcsolatos aggodalmaikat fejezték ki az EBESZ/ODIHR felé, hogy a jelentős számú tag akadályozni fogja a bizottságok eredményességét és hatékonyságát.⁸

A választási bizottságok ülései nyilvánosak. Az NVB üléseit, jegyzőkönyveit és határozatait közzéteszik a Bizottság honlapján. A választási időszak kezdete óta az NVB számos iránymutatást és elfogadott határozatot tett közzé, többek között a jelölő szervezetek, pártok és listák nyilvántartásba vételéről, továbbá számos panasszal és fellebbezéssel foglalkozott. A választási apparátus eddig valamennyi jogilag meghatározott határidőt teljesített. Az EBESZ/ODIHR misszió által megkérdezett szakértők többnyire bizalommal vannak a választási apparátus iránt, azonban néhányan aggodalmuknak adtak hangot a bizottság pártpolitikai elköteleződése miatt a jelenlegi politikai kontextusban.

VI. VÁLASZTÁSI NYILVÁNTARTÁS

A központi névjegyzéket az NVI vezeti és a lakossági nyilvántartás alapján állítják össze. Az országgyűlési választásokon valamennyi állandó magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú (18 év feletti) magyar állampolgár, valamint kérelem benyújtása révén a 16. életévét betöltött házasságban élő magyar állampolgár részt vehet. A jelentés elkészítése időpontjában a választásra jogosultak száma 8 236 443 fő.

---

⁷ Korábbi jogszabályok alapján az NVI tagjait négy évre nevezték ki. Az NVI-t 2013. szeptember 30-án választották meg.

⁸ A Baranya megyei 1. sz. választókerületben 29 jelöltet vettek nyilvántartásba, így itt az SZSZB-knek akár 63 tagjai is lehet, a nemzetiségi képviselőkön felül.

A választói névjegyzék április 4-ig megtekinthető a helyi választási irodákban, és a listákkal kapcsolatos módosításokat is eddig az időpontig lehet elvégezni. A fogyatékkal élők április 4-ig igényelhetnek Braille-írással készült vagy egyszerűsített választási értesítőt és szavazósablont, illetve kérhetik, hogy mozgáskorlátozottak által is megközelíthető szavazóhelyiségben adhassák le szavazatukat. A mozgórnás szavazás igényelhető egészségügyi okokból, illetve a fogyatékkal élők és a fogvatartottak számára. A választópolgárok április 4-ig kérhetik továbbá, hogy a lakóhelyüktől eltérő választókerületben adhassák le szavazatukat.

Hozzávetőlegesen 16 000, állandó magyarországi lakóhellyel rendelkező, azonban a választások napján külföldön tartózkodó állampolgár igényelte, hogy a 97 diplomáciai képviselőt valamelyikén adhassa le szavazatát. Ezek az állampolgárok egyéni választókerületi jelöltekre és országos listára is szavazhatnak. Körülbelül 176 000 állampolgárt vettek nyilvántartásba, aki nem rendelkezik magyarországi lakóhellyel, csak pártlistára szavazhat, és jogát levélszavazás útján gyakorolhatja. A szavazáshoz szükséges nyomtatványokat postai úton elküldik a kért lakcímre. A választópolgárok szavazólapjukat eljuttathatják az NVI-hez, illetve meghatalmazott útján egy diplomáciai képviselőre vagy egy OEVI-hez is. A választási eljárásról szóló törvény egyszerűsítette a lakóhellyel nem rendelkező választópolgárok nyilvántartásba vételét, míg a lakóhellyel rendelkező választópolgároknak a hivatalos adatokkal teljes mértékben megegyező adatokat kell benyújtaniuk. Az EBESZ/ODIHR misszió által megkérdezett számos szakértő fejezte ki aggodalmát azzal kapcsolatban, hogy különböző szavazási eljárás vonatkozik a magyarországi lakóhellyel rendelkező, illetve nem rendelkező határon túli szavazókra. Emellett a postai úton történő szavazás biztonságosságával, kapcsolatos aggodalmaiknak is hangot adtak, valamint amiatt is, hogy a lakóhellyel nem rendelkező szavazópolgárok névjegyzéke nem nyilvános. A hatóságok állítása szerint ezt a névjegyzéket azért nem teszik nyilvánossá, hogy óvják a kettős állampolgárságot tiltó országokban élő magyar állampolgárokat.

A névjegyzékben nemzetiségi választópolgárként szereplő személyeknek kérvényezniük kell, hogy az országos lista helyett a nemzetiségi listára adhassák le szavazatukat. Ez csökkenti azok számát, akikre a pártlistás szavazáson a nemzetiségi választópolgárok leadhatják szavazatukat, mivel a nyilvántartásba vétel miatt kizárólag a nemzetiségi listára adhatják le szavazataikat.⁹ A kérelmeket március 22-ig kell eljuttatni az NVI-hez, ez azonban április 4-ig módosítható. A nyilvántartásba vett nemzetiségi választópolgárok száma jelenleg 28 250 fő.

VII. A JELÖLTEK NYILVÁNTARTÁSBA VÉTELE

A jelöltek egyidejűleg indulhatnak egyéni választókerületekben és szerepelhetnek az országos listán. Az egyéni választókerületekben jelöltet indító pártoknak kérniük kell jelölő szervezetként való nyilvántartásba vételüket az NVB-nél. A jelölteknek legalább 500 aláírást kellett összegyűjteniük az adott választókerület választópolgáraitól és azt március 3-ig kellett benyújtaniuk az OEVI-khez. A határidőn túl benyújtott vagy elveszett ajánlóívek esetén több esetben súlyos pénzbüntetést szabtak ki.¹⁰ A választópolgárok egynél több jelöltet is támogathattak.

---

⁹ Lásd az EBESZ/ODIHR és a Velencei Bizottság országgyűlési képviselők választásáról szóló törvényre vonatkozó közös véleményét, amely szerint a törvény "korlátozza a nemzetiségi választópolgárok választási lehetőségét a választás arányos részén a választások napján, különösen amikor csak egy lista versenyzik az adott kisebbség szavazatáért". Lásd: <http://www.osce.org/odihr/91534>.

¹⁰ Korlátlan számú ajánlóívet lehetett igényelni. A határidőn túl benyújtott vagy elveszett ajánlóívek esetén kiszabott büntetések mértéke körülbelül 50 000 Ft (kb. 160 euró). Több mint 200 büntetést szabtak ki, a legmagasabb mértékű büntetés 21 000 000 Ft (kb. 67 000 euró) volt.

Az OEVI-k 1 599 jelöltet vettek nyilvántartásba, köztük 395 nőt, továbbá 849 jelöltet utasítottak el, legtöbb esetben azért, mert nem gyűjtötték össze a jelöltséghez szükséges kellő számú aláírást. Több híradás állítása szerint kisebb pártok kicserélték egymás között aláírásgyűjtő iveauket, hogy lemásolják a választópolgárok adatait és így csalás útján kerüljenek nyilvántartásba. A rendőrség számos esetben folytat vizsgálatot. Mindössze két parlamenti párt rendelkezik nemi kvótával, négy választókerületben nem indul női jelölt. A nemzetiségi listákat március 4-ig kellett benyújtani az NVB-hez. Pártlistát az a párt állíthatott, amely legalább kilenc megyében és a fővárosban legalább 27 egyéni választókerületben állított jelöltet. Az NVB-hez benyújtott 31 listából 16 önálló és 2 közös pártlistát vettek nyilvántartásba, a jelöltek száma 1 610 fő, akik közül 379 nő.¹¹

Az új jogi szabályozás alapján az országos kisebbségi önkormányzatok is állíthatnak listát, amely önálló szavazólapon jelenik meg a nemzeti kisebbségek számára. A listaállításhoz február 17-ig kellett összegyűjteni a regisztrált nemzeti kisebbségi szavazók legalább 1 százalékának támogató aláírását, amely azonban nem haladhatta meg az 1 500-at. A hivatalosan elismert 13 nemzetiség 99 jelöltet állított, akik közül 42 nő. A választásokon induló nagyobb pártok és koalíciók a jelenleg kormányon lévő pártszövetség, a Fidesz/KDNP, az ellenzéki pártok, azaz a Magyar Szocialista Párt (MSZP), az Együtt 2014, a Párbeszéd Magyarországért (PM), a Demokratikus Koalíció (DK), a Magyar Liberális Párt (MLP), valamint a Jobbik és a Lehet Más a Politika (LMP).

VIII. A KAMPÁNY KÖRÜLMÉNYEI

A kampány hivatalosan 2014. február 15-én kezdődött. A kampánycsendet eltörölték, azonban a választás napján tilos kampánytevékenységet folytatni a szavazóhelyiségek 150 méteres körzetében. A fő kampányüzeneteket hirdetőablakon, a médiában, felvonulásokon, szórólapokon és az emberek személyes felkeresése révén hirdetik. A jelöltek kihasználják a közösségi oldalak által nyújtott lehetőségeket is.

A Fidesz-KDNP szerint a választópolgároknak az általuk képviselt jövő, valamint a múlt között kell választaniuk, amikor a kommunisták, majd azt követően a balliberális koalíció kormányzott. Az MSZP-Együtt-PM-DK-MLP kampányának középpontjában a “demokrácia” helyreállítása áll. Népszavazást követelnek a paksi atomerőmű tervezett bővítése kapcsán, és azt állítják, hogy az atomerőmű finanszírozására Oroszországtól felvett kölcsön veszélyeztetheti az ország függetlenségét. A zöld LMP szintén kritizálja az atomerőmű bővítését. A Jobbik kampányának középpontjában a közbiztonsággal kapcsolatos kérdések és nacionalista javaslatok állnak. A Jobbik romaellenes, antiszemita és homofób retorikát használ, valamint a magyar föld védelmére szólít fel.

A kampány 2014. március eleje óta egyre intenzívebbé vált. A kampány hangvételét befolyásolják a teljes politikai spektrumot érintő állítólagos korrupciós esetek. Az ellenzék szerint a Fidesz egyenlőtlen feltételeket teremtett a kormányt népszerűsítő hirdetések közzététele, valamint megbízott civil társadalmi szervezeteknek saját kampányukban való felhasználása révén. A Fidesz szerint ezek társadalmi célú, semmint politikai jellegű hirdetések. Az ellenzék szerint a Budapest területén található hirdetőablak legalább fele a Fideszhez közeli üzletemberek irányítása alá tartozik.

---

¹¹ Összesen 13 listát nem vettek nyilvántartásba, ebből 12 nem tudott a regisztrációhoz szükséges 27 jelöltet állítani, egy lista pedig rendelkezett a szükséges számú megyével, azonban Budapesten nem tudta biztosítani a regisztrációját.

IX. KAMPÁNYFINANSZÍROZÁS

A választáson induló szervezetek és jelöltek állami támogatást és magánforrásokat is felhasználhatnak a választási kampány finanszírozására. Az állami támogatásokat az országgyűlési képviselők választása kampányköltségeinek átláthatóvá tételéről szóló törvény, a magánadományokat pedig a pártok működéséről és gazdálkodásáról szóló törvény szabályozza. Ez utóbbi nem esik korlátozás alá. Az 500 000 Ft (kb. 1 600 euró) összegnél magasabb támogatásokat fel kell tüntetni a párt éves jelentésében.

Az egyéni képviselőjelöltek legfeljebb 1 millió Ft (kb. 3 200 euró) állami támogatásban részesülhetnek, akár párttámogatással, akár független jelöltként indulnak. Az egyéni képviselőjelöltek állító politikai pártok, valamint a listát állító nemzetiségi önkormányzatok további állami támogatásban részesülnek.¹² Egy jelölt legfeljebb 5 millió Ft (kb. 16 000 euró) értékben költhet a kampányra.

A választásokon induló jelöltek és szervezetek a Magyar Államkincstár felé kötelesek elszámolni, amelyet az Állami Számvevőszék (ÁSZ) vizsgál át. A választás napját megelőzően nem áll fenn elszámolási kötelezettség. A politikai pártok állami támogatásának nem feltétele az Államkincstár igazolása, míg a jelöltek támogatásának igen. Az ÁSZ kötelező jelleggel végzi a mandátumhoz jutott pártok gazdálkodásának átvilágítását.¹³ Néhány civil szervezet szintén részt vállal a kampányban, jellemzően a politikai ellenfeleket lejárató óriásplakátokkal.¹⁴ A hasonló cselekményekre nem terjed ki a törvény hatálya és ezért ezeket az ÁSZ sem vizsgálja.

A magyar kormány 2013. óta folytat népszerűsítő kampányt „Magyarország jobban teljesít” szlogenrel, amelynek költségei a közigazgatási és igazságügyi miniszter elmondása alapján 2 millió euróra rúgtak a 2013. március és november közötti időszakban. 3012. október 1-jén a kormány a szlogen kizárólagosságot nem biztosító használati jogait 640 euróért eladta a Fidesznek. Jelenleg a Fidesz és a kormány egy időben, azonos szlogenrel és vizuális elemekkel folytat ugyanolyan kampányt számos televíziós csatornán.

Március 14-én az MSZP és az Együtt 2014 közösen tett panaszt az NVB-nél a TV2 ellen. Március 13-án az NVB elutasította azt. Március 18-án a Kúria hatályon kívül helyezte az NVB döntését azzal, hogy a TV2 törvényt sértett a politikai kampány sugárzásával és eltiltotta a további jogsértéstől.

X. A SAJTÓ

A médiapiac sokszínűségét formálisan számos nyomtatott és elektronikus médiacsatorna biztosítja. Az internet egyre inkább átveszi az elsődleges hírforrás szerepét és láthatólag egyre több online hírcsatornát azonosítanak a politikai spektrum egyik vagy másik oldalával. A televíziós hírműsorok azonban továbbra is vezető politikai hírforrásnak számítanak.

---

¹² A pártok 150 millió és 600 millió Ft közötti összegű támogatásra jogosultak az egyéni választókerületekben regisztrált jelöltjeik számától függően (kb. 500 ezer és 2 millió euró). A nemzetiségi önkormányzatok a regisztrált nemzetiségi választópolgárok számával arányosan jogosultak pénzügyi támogatásra.

¹³ Az ÁSZ a nem parlamenti pártokat kizárólag más jelöltek által benyújtott kérelem alapján vizsgálhatja.

¹⁴ A leggyakrabban látható hirdetési kampány a Civil Összefogás Fórumé, amely egyes ellenzéki vezetők ellen irányul. A kampányt nyomon követő nem-kormányzati szervezetek szerint ennek költsége 2014. január 1-je óta 500 ezer Ft és 1 millió Ft közé tehető.

Egyes médiszakértők komoly aggályokat fogalmaztak meg az EBESZ/ODIHR misszió felé a műsorszolgáltatással és a közszolgálati Magyar Televízió (MTV) függetlenségének hiányával kapcsolatban, amely megkérdőjelezi az új programok politikai pluralizmusát.¹⁵ A piacvezető kereskedelmi csatornák közeli kapcsolatokat ápolnak a hatalmon lévő pártokkal vagy programkínálatuk csupán a szórakoztatás célját szolgálják, amelynek következtében a legnézettebb csatornában korlátozottan jelennek meg a kormányt bíráló vélemények.¹⁶ A fentiek mellett az EBESZ/ODIHR misszió által megkérdezett szakértők kételyeiknek adtak hangot az állami hírügynökség, az MTI függetlenségével kapcsolatban is, amely valamennyi közszolgálati hírtartalom hivatalos forrása. Aggodalomra ad okot továbbá a Büntetőtörvénykönyv rágalmasra vonatkozó rendelkezéseinek nemrégiben történt kiterjesztése is, amelynek értelmében akár három év szabadságvesztéssel is sújtható a rágalmas video- vagy hangfelvételek készítése. Félő, hogy a szóbeli megnyilvánulás kriminalizálása alááshatja a tényfeltáró újságírás alapjait és elhallgattatja a szembehelyezkedő véleményeket.¹⁷

A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályzásról szóló törvény előírja, hogy a műsorszolgáltatók kötelesek "a közérdeklődésre számot tartó helyi, országos, nemzeti és európai, valamint Magyarország polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményekről, vitatott kérdésekről az általuk közzétett tájékoztató, illetve híreket szolgáltató műsorszámokban kiegyensúlyozottan tájékoztatni". A jogszabály azonban nem rendelkezik egyértelműen afelől, mit is kell „kiegyensúlyozott tájékoztatás” alatt érteni.

A médiatartalmak új felügyelő szerve a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság (NMHH) szervezeti egységeként működő Médiatanács. Ez utóbbi elnökét, aki egyben az NMHH elnöke is, valamint a Médiatanács további négy tagját a parlament kétharmados többséggel kilenc évre választja meg. A tagok kiválasztásának módja komoly aggodalomra ad okot, amelyet az is alátámaszt, hogy a jelenlegi Tanács politikailag teljesen homogén összetételű.¹⁸ A Médiatanács felelős a politikai szereplőkről szóló tájékoztatásért, és honlapján közzéteszi a médiafigyelési tevékenysége eredményeit, azonban vizsgálatot csak panasz esetén indíthat, hivatalból nem vizsgálódhat.

A választási eljárásról szóló törvény összesen 600 perc ingyenes megjelenést biztosít a közszolgálati televízióban, amelyet a listát állító pártok között egyenlő arányban kell felosztani. A versenyben részt vevők nagy száma miatt az MTV pártonként további 5 perc élő közvetítést biztosít a közszolgálati televíziós és rádiós vitaműsorban. A törvény megtiltotta a politikai reklámok kereskedelmi adókon történő sugárzását, ezt a rendelkezést azonban az Alkotmánybíróság megsemmisítette a vélemény- és sajtószabadság indokolatlan korlátozása miatt. Az Alaptörvény 2012-es ötödik módosításának értelmében a kereskedelmi csatornák leadhatnak kampányfilmeket, azonban ezt csak ellenszolgáltatás nélkül, és a választásokon induló és listát állító jelölő szervezetek közötti egyenlő arány biztosításával tehetik meg. A gyakorlatban senki sem él ezzel a jogával. Az ellenzéki pártok panasszal éltek a televízióban való megjelenésük ilyen mértékű korlátozása ellen. A versengő szervezetek a nyomtatott és online csatornákon vásárolhatnak felületeket.

---

¹⁵ Lásd még az Európai Parlament 2013. július 3-i állásfoglalását az alapvető jogok helyzetéről: magyarországi normák és gyakorlatok (az Európai Parlament 2012. február 16-i állásfoglalása alapján): http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2013-315#def_1_8

¹⁶ A nézettségre vonatkozó adatok az alábbi honlapon érhetőek el: <http://adattar.nmhh.hu/agn/nezettseg/201307>.

¹⁷ Lásd a sajtószabadságért felelős EBESZ-képviselő sajtóközleményét: <http://www.osce.org/fom/107908>.

¹⁸ Lásd a sajtószabadságért felelős EBESZ-képviselő sajtóközleményét: <http://www.osce.org/fom/90823>.

Március 11-én az EBESZ/ODIHR megkezdte a médiakampány minőségi és mennyiségi sajtófigyelését többek között öt napilap és öt tévécsatorna esetében¹⁹.

XI. PANASZOK ÉS FELLEBBEZÉSEK

A választási eljárásról szóló törvény lehetővé teszi, hogy magánszemélyek és jelölő szervezetek panaszt tegyenek, amelyeknek azonban számos új formai követelménynek meg kell felelniük. Az NVB elsőfokú eljáró szervként felelős a választásokkal kapcsolatos beadványok megvizsgálásáért és dönt a politikai hirdetésekkel kapcsolatos panaszokról is. Az NVB döntései ellen a Kúriához lehet fellebbezést benyújtani. A döntés ellen fellebbezésnek helye nincs, hacsak nem az Alkotmánybírósághoz nyújtják be azt azzal az indokkal, hogy a döntés alkotmányos jogot sért.²⁰ Minden beadványnak három napon belül be kell érkeznie, majd a döntésnek további három napon belül meg kell születnie.

A mai napig az NVB-hez legalább 841 panaszt nyújtottak be, amelynek nagy része a helyi választási bizottságok aláírásgyűjtő ívekkel kapcsolatos döntései ellen benyújtott fellebbezés. Mintegy 200 beadvány a helyi választási bizottságok által az aláírásgyűjtő ívek késői vagy elmaradt leadása miatt kiszabott bírságot kifogásolta. A Kúriához eddig a pontig 114 panaszt nyújtottak be, amelyből 11 esetben tartalmi döntést hoztak, a többit pedig formai okokból elutasították. Az ítéletek kevés kivétellel helybenhagyták az NVB döntését. Az Alkotmánybírósághoz 13 esetben fordultak, ebből ez idáig 4 esetben született elutasító döntés formai okokra hivatkozással.

XII. A NEMZETISÉGEK RÉSZVÉTELE

A 2011-es népszámlálás adatai szerint a legnépesebb nemzeti kisebbséget a népesség mintegy 3,1%-át kitevő romák alkotják. A többi nemzetiség a népesség kevesebb mint egy százalékát teszik ki: a szlovák, horvát, román, ukrán, szerb, szlovén, lengyel, görög, bolgár, ruszin és örmény nemzetiség.

A 13 nemzeti kisebbség mindegyike rendelkezik országos kisebbségi önkormányzattal. A jelenlegi önkormányzatok tagjait 2010-ben választották meg, az következő választás pedig 2014 őszén kerül megrendezésre. A választások időben megelőzik a választásról szóló törvény hatályba lépésének időpontját, vagyis a nemzeti kisebbségi szavazók úgy választották meg a jelenlegi nemzeti kisebbségi önkormányzatukat, hogy nem voltak tudatában annak, hogy ez esetlegesen hatással lehet a parlamenti képviselőikre.

A regisztrált nemzetiségi szavazók pártlistára történő szavazásának korlátozása több esetben éles kritikát váltott ki. Egyes roma vezetők ezért a nemzetiségi regisztráció ellen buzdítottak és saját országos listát állítottak. Az új rendszer körül meglehetősen bizonytalanság tapasztalható, amely az OSCE/ODIHR misszióknak nyilatkozó egyes szakértők szerint akadályozhatja a nemzetiségi szavazókat abban, hogy kellő tájékozottság birtokában hozzanak döntést. A gyakorlatban egymással nem versenyeznek a kisebbségi listák, mert a szavazólapon egyszerre egy nemzetiség kerül feltüntetésre.

---

¹⁹ A sajtófigyelés 17.00 órától 23.00 óráig tart. A nyomon követett televíziós csatornák az M1, ATV, Hír TV, RTL Klub és TV2, a nyomtatott sajtó közül pedig a Blikk, HVG, Magyar Nemzet, Metropolisz és a Népszabadság.

²⁰ Az Alkotmánybíróság aggodalmát fejezte ki az EBESZ/ODIHR misszió felé, miszerint hatásköre nem tisztázott egyértelműen, továbbá hogy a nem egyértelmű új jogszabályok, az azzal kapcsolatos szakértelem és jogász gyakorlat hiánya, valamint a panaszok elbírálására biztosított rövid határidők terhet jelentenek a bíróságok számára, és olyan helyzetet eredményezhetnek, hogy esetlegesen jogos panaszokat utasítanak el formai okokra hivatkozással.

XIII. BELFÖLDI ÉS NEMZETKÖZI MEGFIGYELŐK

A jogszabályok nem teszik lehetővé a pártoktól független állampolgári megfigyelők részvételét. A nemzetiségeket leszámítva csak a jelölő szervezeteknek áll jogukban bizottsági tagokat delegálni az NVB-be, és legfeljebb öt megfigyelőt kijelölni a Nemzeti Választási Irodába, hogy figyelemmel kövessék és hitelesítsék a működését. Noha a szavazóhelyiségekbe nem léphetnek be a politikai pártok megfigyelői, a választókerületben regisztrált valamennyi jelölő szervezetnek jogában áll tagokat delegálni a helyi választási bizottságokba. A választási eljárásról szóló törvény lehetővé teszi a nemzetközi megfigyelők belépését, akik a teljes folyamatot figyelemmel kísérhetik és bármilyen dokumentum másolatát kikérhetik.

XIV. A MISSZIÓ MUNKÁJA

Az OSCE/ODIHR misszió március 5-én kezdte meg a megfigyelést. A misszióvezető találkozott a külügyminiszterrel, az NVB-vel, a NVI-vel és további magas rangú tisztségviselőkkel, politikusokkal és a külképviseletek vezetőivel. A misszió felvette a kapcsolatot a politikai pártokkal, jelöltekkel, valamint a média, a civil társadalom és egyéb választási szervek képviselőivel. A misszióvezető találkozott továbbá az EBESZ Parlamenti Közgyűlésének delegációjával is. Az EBESZ soros elnöke Adao Silva különleges megbízottat jelölte ki az EBESZ rövidtávú megfigyelési missziójának koordinálására.